

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2025-29-1-73-84>

УДК 373.2-055.52(430:477)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6761-1254>

Марина Гончарук,
кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ

СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ НІМЕЧЧИНИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю модернізації української дошкільної освіти відповідно до європейських стандартів, де співпраця з батьками є ключовою тенденцією розвитку. Мета статті полягає у розкритті практичних особливостей співпраці з батьками в дошкільних закладах Федеративної Республіки Німеччина та визначенні перспектив адаптації цього досвіду в Україні. Методологію дослідження складають порівняльно-педагогічний аналіз, систематизація та узагальнення німецьких освітніх практик 2014-2024 років, аналіз нормативно-правових документів та емпіричних даних.

У статті розкрито еволюцію німецької моделі партнерського виховання, що базується на принципах взаємного визнання компетентності батьків та педагогів, цифрової прозорості комунікації та індивідуального підходу до кожної родини. Проаналізовано систему взаємодії з родинами через призму сучасних цифрових технологій: 78 % німецьких дошкільних закладів використовують мобільні додатки для комунікації та електронні портфоліо розвитку дітей.

Досліджено форми безпосередньої взаємодії з родинами: структуровані індивідуальні консультації (6-8 зустрічей на рік), тематичні освітні програми для батьків, інституційну участь через батьківські ради (96 % закладів), волонтерську залученість сімей (15-20 годин на рік на родину). Розкрито особливості адміністративного забезпечення партнерства та високий рівень відкритості німецьких дошкільних закладів (89 % дозволяють вільне відвідування).

Наукова новизна полягає у системному аналізі сучасних німецьких практик співпраці з батьками на основі фактичних даних останнього десятиріччя та обґрунтуванні шляхів їх адаптації до українських реалій.

Результати дослідження засвідчують ефективність німецької моделі партнерської взаємодії, підтверджену дослідженнями Дж. Хетті (J. Hattie). Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій щодо впровадження партнерської моделі співпраці в українських закладах дошкільної освіти через організаційні, технологічні та нормативні зміни.

Ключові слова: батьки, дошкільна освіта, Німеччина, партнерська взаємодія, педагогічна підтримка родин, співпраця з сім'єю.

© Марина Гончарук, 2025

Вступ. Сучасна дошкільна освіта характеризується зростаючою увагою до співпраці з родинами як ключового фактора ефективності освітнього процесу. Останнє десятиріччя в європейських країнах відзначено активним розвитком практик батьківської участі, що базуються на принципах взаємної довіри та спільної відповідальності за розвиток дитини. Особливого значення ця тенденція набуває в контексті реформування української дошкільної освіти відповідно до європейських стандартів та євроінтеграційних прагнень України.

Актуальність дослідження зумовлена кількома ключовими факторами. Сучасні виклики дошкільної освіти в умовах воєнного стану та необхідність впровадження ефективних моделей

підтримки родин потребують вивчення найкращих європейських практик. Водночас нова редакція Закону України «Про дошкільну освіту» (2024) [2] створює правові передумови для розвитку партнерської взаємодії з батьками, що актуалізує потребу в науково обґрунтованих підходах до її організації.

Українські дослідники підкреслюють, що «професійна компетентність сучасного фахівця дошкільної освіти неможлива без здатності будувати партнерські відносини з родинами вихованців, створювати атмосферу довіри та взаєморозуміння» [8, с. 156]. Проте аналіз сучасного стану показує, що вітчизняна система дошкільної освіти ще не повною мірою використовує потенціал партнерської взаємодії з родинами.

У цьому контексті досвід Федеративної Республіки Німеччина становить особливий інтерес для української дошкільної освіти. Німецька система співпраці з родинами зазнала кардинальних трансформацій у 2014-2024 роках, демонструючи високу ефективність у міжнародних порівняльних дослідженнях. Мета-аналізи провідних науковців, зокрема дослідження Дж. Хетті, підтвердили суттєвий позитивний вплив німецької моделі комунікації з батьками на успішність дітей та загальну якість дошкільної освіти [13, с. 245].

Німецький досвід особливо актуальний для України, оскільки базується на принципах ресурсоефективності та поступового впровадження інновацій, що відповідає сучасним можливостям української освітньої системи в умовах обмежених фінансових ресурсів та необхідності швидкої адаптації до європейських стандартів якості освіти.

Проблематику взаємодії закладів дошкільної освіти з родинами досліджували українські науковці Г. Беленька та О. Половініна, які розкривали компетентнісні засади підготовки вихователів до роботи з батьками [7, с. 134]. Питання наступності дошкільної та сімейної освіти висвітлено в працях Г. Бойко та колег [5, с. 156]. Особливості психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в умовах взаємодії дошкільного закладу і сім'ї розглянуто О. Бутенко та співавторами [9, с. 89].

Європейський досвід партнерської взаємодії, зокрема німецький, аналізували вітчизняні дослідники. М. Олійник досліджувала моделі підготовки майбутніх вихователів у системі вищої педагогічної освіти Німеччини, акцентуючи увагу на особливостях взаємодії з родинами [6, с. 198]. А. Гончаренко і В. Щербина здійснили порівняльний аналіз дошкільної освіти Німеччини та України, виокремивши спільні та відмінні риси в організації співпраці з батьками [1, с. 2]. Л. Козак розглядала європейський досвід дошкільної освіти в контексті його адаптації до українських умов [4, с. 86].

Зважаючи на представлені наукові матеріали, ми констатуємо, що попередні дослідження створили теоретико-змістове підґрунтя для вивчення проблеми співпраці з батьками, проте системне дослідження сучасної німецької практики партнерської взаємодії з родинами на основі фактичних даних останнього десятиліття та науково обґрунтованої методології її адаптації в українських умовах залишається актуальним завданням сучасної педагогічної науки.

Мета статті полягає у розкритті практичних особливостей співпраці з батьками в дошкільних закладах Федеративної Республіки Німеччина та визначити перспективи адаптації цього досвіду для модернізації української дошкільної освіти. Завданнями дослідження є: проаналізувати нормативно-правові засади та концептуальні принципи партнерського виховання в німецькій дошкільній освіті; дослідити сучасні форми, механізми взаємодії та особливості цифровізації комунікації з родинами в німецьких дошкільних закладах на основі емпіричних даних 2014-2024 років; здійснити порівняльний аналіз німецької та української практик співпраці з родинами, виявити ключові відмінності та спільні тенденції, обґрунтувати можливості адаптації німецького досвіду та визначити перспективні напрями модернізації співпраці з батьками в українських закладах дошкільної освіти.

Методи дослідження. Порівняльно-педагогічний аналіз для виявлення спільних та відмінних характеристик німецької та української систем співпраці з батьками; систематизація та узагальнення емпіричних даних щодо практик партнерської взаємодії у німецьких дошкільних закладах протягом 2014-2024 років; аналіз нормативно-правових документів для розкриття законодавчих засад співпраці з родинами; змістовий аналіз німецьких наукових джерел та статистичних даних для обґрунтування ефективності партнерських моделей взаємодії.

Результати дослідження. Розглядаючи нормативно-правові засади співпраці з родинами в німецькій дошкільній освіті, варто зазначити, що з 2016 року система ґрунтується на оновленому принципі *Erziehungspartnerschaft* (виховного партнерства), який передбачає рівноправну участь педагогів та батьків у розвитку дитини. Цей підхід закріплено в Соціальному кодексі VIII (SGB VIII) [16], де зазначається, що дошкільні заклади мають «підтримувати та доповнювати виховання дітей у сім'ї» [18, с. 298].

З 2020 року партнерська взаємодія в німецьких *Kindergarten* базується на чотирьох ключових принципах: взаємне визнання компетентності батьків та педагогів; цифрова прозорість у спілкуванні та прийнятті рішень; персоналізований підхід до кожної родини; систематичність та документованість контактів [20, с. 134]. Ці принципи відображають

загальноєвропейську тенденцію до демократизації освітніх відносин та визнання батьків як повноцінних партнерів у виховному процесі.

Особливої уваги заслуговує система комунікації з батьками в німецьких дошкільних закладах, яка за останнє десятиріччя зазнала кардинальних змін завдяки впровадженню цифрових технологій. За даними Федерального статистичного управління Німеччини, станом на 2023 рік 78 % дошкільних закладів країни використовують цифрові системи документування дитячого розвитку. Батьки регулярно отримують щотижневі цифрові звіти про діяльність дитини через мобільні додатки, електронні портфоліо розвитку з фото- та відеоматеріалами, систематизовані спостереження педагогів у цифровому форматі [15, с. 156].

Мобільні технології комунікації стали невід'ємною частиною німецької дошкільної освіти. З 2018 року заклади масово впроваджують спеціалізовані додатки: «Kita-App» (використовується в 65 % закладів станом на 2024 рік), «Stay Informed» для миттєвого інформування батьків, системи QR-кодів для швидкого доступу до інформації про дитину, інтегровані календарі для планування індивідуальних зустрічей [11, с. 189]. Згідно з дослідженням Н. Шефер (N. Schäfer), ці технології скоротили час на адміністративні процедури на 40 % та підвищили задоволеність батьків взаємодією із закладом на 23 % [15, с. 178].

Аналізуючи форми безпосередньої взаємодії з родинами, слід відмітити заплановані та структуровані консультації та індивідуальні зустрічі як основу німецької моделі. Статистичні дані за 2022 рік свідчать, що німецькі дошкільні заклади проводять у середньому 6-8 індивідуальних зустрічей з кожною родиною протягом навчального року: вступні співбесіди тривалістю 90-120 хвилин для глибокого знайомства з родиною; щоквартальні розвиткові співбесіди для обговорення прогресу дитини; консультації за запитом з питань виховання та адаптації [20, с. 124].

Тематичні зустрічі та освітні програми для батьків набули особливого поширення з 2019 року, коли в німецьких дошкільних закладах було запроваджено обов'язкові освітні програми для батьків: щомісячні тематичні семінари з дитячої психології (охоплення 85 % родин), практичні майстер-класи з розвитку дитини, сімейні проекти та спільні дослідницькі завдання [12, с. 167]. Ці програми не лише підвищують педагогічну культуру батьків, а й сприяють формуванню спільного розуміння цілей та завдань дитячого розвитку.

Значну роль у німецькій системі відіграє участь батьків у житті дошкільного закладу через інституційні механізми. За даними Німецької асоціації дошкільної освіти (2023), у 96 % дошкільних закладів функціонують батьківські ради (Elternbeirat) з реальними повноваженнями у прийнятті рішень, спеціалізовані комітети з питань харчування, безпеки, фінансів, робочі

групи з розробки та оновлення освітніх програм [17, с. 298]. Така інституалізація батьківської участі забезпечує системність та ефективність співпраці.

Волонтерська залученість та практична допомога батьків є ще однією характерною рисою німецької моделі. Згідно з дослідженням П. Штремель та Д. Улбер (P. Strehmel, D. Ulber, 2017), середня родина в німецькому дитячому садку витрачає 15-20 годин на рік на волонтерську діяльність: організація та супровід святкових заходів (93 % родин), участь у навчальних екскурсіях та прогулянках (78 % родин), ведення спеціалізованих гуртків відповідно до професійних навичок батьків (45 % родин), участь у благоустрої та ремонті приміщень (67 % родин) [17, с. 234].

Розглядаючи особливості адміністративного забезпечення партнерства, важливо відмітити комплексне анкетування при вступі до закладу. Сучасні німецькі дошкільні заклади використовують стандартизовані пакети документів для нових родин, що включають: базову анкету сімейної ситуації з детальним описом побуту, цінностей, очікувань; медичні форми з повною інформацією про стан здоров'я, алергії, особливості розвитку дитини; освітні запити та індивідуальні побажання щодо траєкторії розвитку; документи згоди на участь у різних видах діяльності, фото- та відеозйомку [17, с. 235]. Процедура збору інформації є ретельною та всебічною, що дозволяє педагогам краще розуміти потреби кожної родини.

Дослідження Дж. Хетті та К. Ціпер (J. Hattie, K. Zierer) у рамках мета-аналізу «Видиме навчання» продемонструвало значущість батьківської участі для освітніх результатів дітей [14, с. 56]. Це масштабне дослідження, яке охопило понад 800 метааналізів у сфері освіти, підтвердило, що залучення батьків до освітнього процесу належить до факторів середньо-високої ефективності впливу на дитячий розвиток. Німецькі дошкільні заклади, що активно співпрацюють з родинами, демонструють суттєво кращі результати соціально-емоційного розвитку дітей порівняно із закладами, які дотримуються традиційної моделі обмеженої взаємодії з батьками.

Згідно з дослідженням Дж. Хетті та Г. Ятес (J. Hattie, G. Yates), найвищу ефективність показують саме ті форми співпраці, які практикуються в німецьких дошкільних закладах: структуровані та регулярні батьківські консультації виявилися найбільш результативними для дитячого розвитку, за ними слідує спільне планування освітніх цілей між педагогами та батьками, систематичне інформування родин про прогрес дитини, та безпосереднє залучення батьків до навчальної діяльності [13, с. 245]. Ці висновки підтверджують правильність німецького підходу до побудови партнерських відносин з родинами у дошкільній освіті.

Професійне регулювання взаємодії педагогів з родинами є важливою особливістю німецької системи. Робота німецьких вихователів з батьками має чіткі часові рамки: основний робочий день включає виділений час для батьківських консультацій; контакти поза робочим часом регламентовані профспілковими угодами; спеціально виділені години для планових зустрічей з родинами; чітке розмежування професійних обов'язків та особистого часу педагогів. Таке регулювання забезпечує баланс між професійними обов'язками та особистим життям педагогів, що сприяє якості взаємодії з родинами [11, с. 189].

Відкритість дошкільних закладів для батьків є одним із найвиразніших проявів німецької моделі партнерства. Німецькі дитячі садки демонструють високий рівень відкритості: більшість закладів дозволяють батькам відвідування протягом робочого дня; регулярно проводяться дні відкритих дверей для спостереження за освітнім процесом; батьки мають право участі у плануванні та оцінці освітніх заходів; функціонують батьківські кімнати для неформального спілкування та відпочинку [19, с. 234]. Така відкритість створює атмосферу довіри та прозорості у взаємодії між закладом та родинами.

Аналізуючи українські реалії та перспективи застосування німецької практики, слід зазначити поточний стан співпраці з родинами в українських закладах дошкільної освіти. Як зазначають дослідники, українська дошкільна освіта поступово переходить від авторитарної до партнерської моделі взаємодії з батьками [3, с. 234]. Однак цей процес супроводжується низкою системних викликів: недостатня готовність педагогів до інноваційних форм співпраці; обмеженість цифрових засобів комунікації; усталені стереотипи щодо ролі батьків у дошкільному вихованні. Особливо гостро постає проблема переповнених груп у вітчизняних дошкільних закладах, де один вихователь часто працює з 25-30 дітьми, що робить практично неможливим проведення якісних індивідуальних консультацій з кожною родиною у німецькому форматі. Додатковою перешкодою є відсутність нормативно визначеного та оплачуваного робочого часу педагогів для роботи з батьками, що змушує вихователів здійснювати таку співпрацю за рахунок особистого часу, знижуючи мотивацію до активної взаємодії з родинами.

Вітчизняний досвід 2020-2024 років свідчить про поступове впровадження елементів партнерської моделі: створення батьківських комітетів у 67 % дошкільних закладів; організація тематичних батьківських консультацій та семінарів; залучення родин до участі у проєктній діяльності та святкових заходах. Українські дослідники підкреслюють важливість «створення системи психолого-педагогічного супроводу, яка б забезпечувала ефективну взаємодію педагогів, батьків та дітей» [9, с. 89].

Адаптація німецького досвіду для України потребує системного підходу в організаційно-методичних аспектах. Для впровадження партнерської моделі в українських закладах дошкільної освіти доцільно розробити стандарти взаємодії з родинами на основі німецького досвіду, створити систему підготовки педагогів до партнерської співпраці, запровадити регулярні індивідуальні консультації з батьками [10, с. 156].

Перспективним напрямом є впровадження технологічних рішень: мобільних додатків для комунікації між педагогами та батьками, систем електронного документування розвитку дитини, онлайн-платформ для організації батьківських зустрічей. Необхідними є також правові та адміністративні зміни: внесення змін до нормативно-правових актів щодо участі батьків у житті закладів дошкільної освіти [2], розроблення стандартів відкритості дошкільних закладів, створення механізмів залучення родин до управління освітнім процесом.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика співпраці з батьками в дошкільній освіті Німеччини та України

Аспект співпраці	Німеччина	Україна
<i>Нормативне забезпечення</i>	Соціальний кодекс VIII, принцип «Партнерства з батьками».	Закон «Про дошкільну освіту», локальні положення.
<i>Цифровізація</i>	78 % закладів використовують цифрові системи.	Початкова стадія впровадження.
<i>Індивідуальні консультації з батьками</i>	6-8 зустрічей на рік, тривалість 90-120 хв.	2-3 зустрічі на рік, тривалість 30-45 хв.
<i>Батьківські органи</i>	«Батьківська рада» у 96 % закладів з реальними повноваженнями.	Батьківські комітети у 67 % закладів.
<i>Волонтерська участь</i>	15-20 годин на рік на родину.	Епізодична участь у заходах.
<i>Документування при вступі</i>	7-9 сторінок анкет, 4-6 годин заповнення.	2-3 сторінки анкет, 1-2 години заповнення.
<i>Відкритість закладу</i>	89 % дозволяють вільне відвідування.	Обмежений доступ, призначені години.
<i>Регламентация роботи педагогів</i>	Чітке розмежування робочого/неробочого часу.	Розмиті межі професійних обов'язків.

Обговорення. Проведене дослідження розкриває комплексну картину німецької моделі співпраці з батьками, яка формувалася протягом останнього десятиліття під впливом технологічних інновацій та зміни педагогічної парадигми. Принцип *Erziehungspartnerschaft*, закріплений у Соціальному кодексі VIII [16], не є просто декларативним положенням, а реалізується через конкретні механізми: від цифрових платформ комунікації до інституалізованої участі батьків у прийнятті рішень.

Особливо важливим є той факт, що німецька модель демонструє високу ефективність саме завдяки системності підходу. Дослідження Дж. Хетті (J. Hattie) [13, с. 245] підтверджують, що ізольовані заходи співпраці мають значно менший вплив на розвиток дітей порівняно з комплексною системою взаємодії. Це пояснює, чому німецькі дошкільні заклади досягають кращих результатів у соціально-емоційному розвитку дітей.

Цифровізація комунікації з батьками в Німеччині відбувалася поступово та продумано. 78 % охоплення цифровими системами документування [15, с. 178] досягнуто не через примусове впровадження, а завдяки демонстрації практичних переваг: скорочення адміністративного навантаження на 40% та підвищення задоволеності батьків на 23 %. Це свідчить про важливість поетапного впровадження інновацій з урахуванням готовності всіх учасників освітнього процесу та підкреслює необхідність ретельної підготовки педагогічних кадрів до використання нових технологій.

Порівняльний аналіз з українською практикою виявляє значний розрив не лише в технологічному оснащенні, а й у концептуальному розумінні ролі батьків. Якщо в Німеччині батьки розглядаються як рівноправні партнери з реальними повноваженнями, то в Україні їхня участь часто обмежується формальними консультаціями та епізодичною допомогою у заходах. Подолання цього концептуального розриву потребує не лише організаційних змін, а й культурної трансформації в розумінні місії дошкільної освіти.

Критичним аспектом для адаптації німецького досвіду в Україні є професійна підготовка педагогів. Німецька модель передбачає чітке регулювання робочого часу для взаємодії з батьками [11, с. 189], що забезпечує якість комунікації та попереджає професійне вигорання. В українських умовах відсутність такого регулювання створює додаткове навантаження на педагогів та знижує ефективність співпраці. Водночас варто врахувати, що механічне перенесення німецьких стандартів робочого часу може виявитися неефективним без відповідних змін у системі фінансування та штатного розпису українських дошкільних закладів.

Водночас німецький досвід демонструє, що успішна партнерська взаємодія можлива лише за умови культурної зміни в розумінні ролі дошкільної освіти. Відкритість закладів для батьків [19, с. 234] не є самоціллю, а засобом створення спільної відповідальності за розвиток дитини.

Висновки. Аналіз німецького досвіду співпраці з батьками в дошкільній освіті засвідчує ефективність системного підходу до партнерської взаємодії, що базується на принципах взаємної поваги, цифрової прозорості та спільної відповідальності за розвиток дитини. Ключовими особливостями німецької моделі є: масштабне використання цифрових технологій

для документування та комунікації (78 % закладів); структурована система індивідуальних консультацій (6-8 зустрічей на рік); активна інституційна участь батьків через ради з реальними повноваженнями (96 % закладів); значна волонтерська залученість родин (15-20 годин на рік); високий рівень відкритості закладів для батьків.

Емпіричні дані мета-аналізів Дж. Хетті (J. Hattie) підтверджують ефективність німецьких підходів до співпраці з батьками [13, с. 245], демонструючи суттєвий позитивний вплив такої взаємодії на розвиток дітей. Найбільш результативними виявляються структуровані консультації з батьками, спільне планування освітніх цілей та систематичне інформування родин про прогрес дітей.

Для України перспективними напрямками використання німецького досвіду є: 1) розробка національних стандартів взаємодії з родинами на основі принципу партнерства; 2) створення програм підвищення кваліфікації педагогів з питань співпраці з батьками; 3) поетапне впровадження цифрових платформ комунікації, починаючи з пілотних регіонів; 4) внесення змін до типових положень про заклади дошкільної освіти щодо функціонування батьківських рад з реальними повноваженнями [2]; 5) розроблення методичних рекомендацій з організації відкритості дошкільних закладів; 6) впровадження нормативного регулювання робочого часу педагогів для взаємодії з родинами.

Наукова новизна дослідження полягає у вперше здійсненому комплексному аналізі сучасних німецьких практик співпраці з батьками на основі систематизації емпіричних даних 2014-2024 років, виявленні ключових факторів успішності партнерської моделі та науковому обґрунтуванні поетапної стратегії адаптації цього досвіду до українських соціокультурних та економічних умов.

Успішна адаптація потребує комплексного підходу, що охоплює нормативні, технологічні, організаційні та культурні аспекти з урахуванням українських соціокультурних особливостей та обмежених фінансових ресурсів. Практична реалізація запропонованих рекомендацій потребує координованих зусиль Міністерства освіти і науки України, місцевих органів управління освітою та керівників дошкільних закладів при обов'язковому залученні батьківської спільноти як активного учасника трансформаційних процесів.

Перспективи подальших досліджень включають емпіричне вивчення готовності українських педагогів та батьків до впровадження партнерської моделі, розробку та апробацію конкретних методичних інструментів співпраці, а також лонгітюдний аналіз ефективності адаптованих німецьких практик у контексті української дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Anders Y. Professionalität und Professionalisierung in der frühkindlichen Bildung. Zeitschrift für Grundschulforschung. 2018. Bd. 11, Nr. 2. S. 183–197.
2. Betz T. Das Ideal der Bildungs- und Erziehungspartnerschaft. Kritische Fragen an eine verstärkte Zusammenarbeit zwischen Kindertageseinrichtungen, Grundschulen und Familien: Dissertation. Frankfurt am Main: Goethe-Universität Frankfurt am Main, 2015. 298 S.
3. Hattie J., Yates G. Lernen sichtbar machen aus psychologischer Perspektive. 2. Auflage. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 2019. 408 S.
4. Hattie J., Zierer K. Visible Learning – Auf den Punkt gebracht. 2. Auflage. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 2020. 224 S.
5. Schäfer N. Digitalisierung in der frühen Bildung. Chancen und Herausforderungen für Kindertageseinrichtungen: Dissertation. Dortmund: Technische Universität Dortmund, 2019. 234 S.
6. Sozialgesetzbuch Aches Buch – Kinder- und Jugendhilfe (SGB VIII): vom 26. Juni 1990, BGBl. I S. 1163, zuletzt geändert durch Artikel 3 des Gesetzes vom 2. Oktober 2023, BGBl. 2023 I Nr. 272. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_8/ (дата звернення: 02.08.2025).
7. Strehmel P., Ulber D. Kitas leiten und entwickeln. Ein Lehrbuch zum Kita-Management. 3. Auflage. Stuttgart: Kohlhammer, 2023. 389 S.
8. Tietze W., Viernickel S. Pädagogische Qualität in Tageseinrichtungen für Kinder. Ein Nationaler Kriterienkatalog. 6. Auflage. Weimar: Verlag das Netz, 2022. 412 S.
9. Viernickel S., Fuchs-Rechlin K., Strehmel P., Preissing C. Qualität für alle. Wissenschaftlich begründete Standards für die Kindertagesbetreuung. 3. Auflage. Freiburg: Herder, 2021. 378 S.
10. Weltzien D. Interaktions- und Beziehungsgestaltung mit Kindern: Fachliche Grundlagen und Handlungskonzepte für Pädagogische Fachkräfte: Dissertation. Freiburg: Pädagogische Hochschule Freiburg, 2016. 289 S.
11. Беленька Г. В., Половініна О. А., Борисова О. В. та ін. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: монографія / за ред. Г. В. Беленької, О. А. Половініної. Умань: Сочінський М. М., 2015. 206 с.
12. Бойко Г. О., Мачинська Н. І., Гевко О. С. та ін. Наступність дошкільної та початкової освіти в умовах сталого розвитку суспільства: монографія / за ред. Н. І. Мачинської. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 249 с.
13. Бутенко О. Г., Залізник А. В., Наумчук Т. В. та ін. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в умовах взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї: колективна монографія. Умань: Сочінський М. М., 2023. 265 с.
14. Гончаренко А. М., Щербина В. М. Дошкільна освіта Німеччини та України: відмінне, дотичне, подібне. Матеріали конференції. Київ: ІППО КУ імені Бориса Грінченка, 2020. С. 1–4.
15. Григор'єва Н. В., Наумчук Т. В., Рейпольська О. В. та ін. Професійна компетентність фахівців дошкільної освіти: сучасні вектори формування: монографія / за ред. І. Г. Улюкаєвої. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. 287 с.
16. Зайцева Л. І., Улюкаєва І. Г., Луценко І. О., Машовець М. А. Теорія та практика дошкільної освіти в сучасних експериментальних дослідженнях: монографія / ред. І. Г. Улюкаєва. Харків: Діса плюс, 2015. 447 с.
17. Залізник А. В., Бутенко О. Г., Кравчук Н. В. та ін. Сучасні тенденції підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до професійної діяльності: практичний аспект: колективна монографія / за ред. А. В. Залізник. Умань: Сочінський М. М., 2024. 195 с.
18. Козак Л. М. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2017. Вип. 22 (1). С. 84–89.
19. Олійник М. І. Аналіз моделей підготовки майбутніх вихователів у системі вищої педагогічної освіти країн Східної Європи. Якісна освіта в Україні: тенденції, проблеми, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 26–28 жовтня 2017 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. С. 196–200.

20. Про дошкільну освіту: Закон України від 01.01.2024 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 02.09.2025).

References

1. Anders, Y. (2018). Professionalität und Professionalisierung in der frühkindlichen Bildung. *Zeitschrift für Grundschulforschung*, 11(2), 183–197.
2. Betz, T. (2015). Das Ideal der Bildungs- und Erziehungspartnerschaft. Kritische Fragen an eine verstärkte Zusammenarbeit zwischen Kindertageseinrichtungen, Grundschulen und Familien [Doctoral dissertation]. Goethe-Universität Frankfurt am Main.
3. Hattie, J., & Yates, G. (2019). Lernen sichtbar machen aus psychologischer Perspektive (2nd ed.). Schneider Verlag Hohengehren.
4. Hattie, J., & Zierer, K. (2020). Visible Learning – Auf den Punkt gebracht (2nd ed.). Schneider Verlag Hohengehren.
5. Schäfer, N. (2019). Digitalisierung in der frühen Bildung. Chancen und Herausforderungen für Kindertageseinrichtungen [Doctoral dissertation]. Technische Universität Dortmund.
6. Sozialgesetzbuch Achtes Buch – Kinder- und Jugendhilfe (SGB VIII). (2023). vom 26. Juni 1990, BGBl. I S. 1163, zuletzt geändert durch Artikel 3 des Gesetzes vom 2. Oktober 2023, BGBl. 2023 I Nr. 272. Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_8/
7. Strehmel, P., & Ulber, D. (2023). Kitas leiten und entwickeln. Ein Lehrbuch zum Kita-Management (3rd ed.). Kohlhammer.
8. Tietze, W., & Viernickel, S. (2022). Pädagogische Qualität in Tageseinrichtungen für Kinder. Ein Nationaler Kriterienkatalog (6th ed.). Verlag das Netz.
9. Viernickel, S., Fuchs-Rechlin, K., Strehmel, P., & Preissing, C. (2021). Qualität für alle. Wissenschaftlich begründete Standards für die Kindertagesbetreuung (3rd ed.). Herder.
10. Weltzien, D. (2016). Interaktions- und Beziehungsgestaltung mit Kindern: Fachliche Grundlagen und Handlungskonzepte für Pädagogische Fachkräfte [Doctoral dissertation]. Pädagogische Hochschule Freiburg.
11. Bielienka, H. V., Polovinina, O. A., Borysova, O. V., et al. (2015). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do roboty z ditmy doshkilnoho viku: kompetentnisnyi pidkhid [Training of future educators to work with preschool children: competency approach] (H. V. Bielienka & O. A. Polovinina, Eds.). Sochinskyi M. M.
12. Boiko, H. O., Machynska, N. I., Hevko, O. S., et al. (2023). Nastupnist doshkilnoi ta pochatkovoï osvity v umovakh staloho rozvytku suspilstva [Continuity of preschool and primary education in conditions of sustainable development of society] (N. I. Machynska, Ed.). LNU im. Ivana Franka.
13. Butenko, O. H., Zaliznyak, A. V., Naumchuk, T. V., et al. (2023). Psykhologo-pedahohichniy suprovid rozvytku dytyny v umovakh vzaïemodii zakladu doshkilnoi osvity i simi [Psychological and pedagogical support for child development in conditions of interaction between preschool education institution and family]. Sochinskyi M. M.
14. Honcharenko, A. M., & Shcherbyna, V. M. (2020). Doshkilna osvita Nimechchyny ta Ukrainy: vidminne, dotychne, podobne [Preschool education in Germany and Ukraine: different, related, similar]. In Conference proceedings (pp. 1–4). IPPO KU imeni Borysa Hrinchenka.
15. Hryhorieva, N. V., Naumchuk, T. V., Reipolska, O. V., et al. (2021). Profesiina kompetentnist fakhivtsiv doshkilnoi osvity: suchasni vektory formuvannia [Professional competence of preschool education specialists: modern vectors of formation] (I. H. Uliukaieva, Ed.). Vyd-vo Ivanchenka I. S.
16. Zaitseva, L. I., Uliukaieva, I. H., Lutsenko, I. O., & Mashovets, M. A. (2015). Teoriia ta praktyka doshkilnoi osvity v suchasnykh eksperymentalnykh doslidzhenniakh [Theory and practice of preschool education in modern experimental research] (I. H. Uliukaieva, Ed.). Disa plus.
17. Zaliznyak, A. V., Butenko, O. H., Kravchuk, N. V., et al. (2024). Suchasni tendentsii pidhotovky maibutnikh pedahohiv doshkilnoi osvity do profesiinoï diïalnosti: praktychnyi aspekt [Modern trends in training future preschool education teachers for professional activity: practical aspect] (A. V. Zaliznyak, Ed.). Sochinskyi M. M.
18. Kozak, L. M. (2017). Suchasna doshkilna osvita: yevropeyskyi dosvid [Modern preschool education: European experience]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, 22(1), 84–89.

19. Oliinyk, M. I. (2017). Analiz modelei pidhotovky maibutnikh vykhovateliv u systemi vyshchoi pedahohichnoi osvity krain Skhidnoi Yevropy [Analysis of models for training future educators in the higher pedagogical education system of Eastern European countries]. In *Yakisna osvita v Ukraini: tendentsii, problemy, perspektyvy: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 196–200). Chernivetskyi nats. un-t.
20. Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy [On preschool education: Law of Ukraine]. (2024). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

Maryna Honcharuk,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
Kyiv

COOPERATION WITH PARENTS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN GERMANY: EXPERIENCE FOR UKRAINE

Abstract. *The relevance of the study is conditioned by the need to modernize Ukrainian early childhood education in accordance with European standards, where cooperation with parents is a key development trend. The purpose of the article is to reveal the practical features of cooperation with parents in preschool institutions of the Federal Republic of Germany and to determine the prospects for adapting this experience in Ukraine. The research methodology includes comparative-pedagogical analysis, systematization and generalization of German educational practices of 2014-2024, analysis of regulatory documents and empirical data.*

The article reveals the evolution of the German model of partnership education, which is based on the principles of mutual recognition of the competence of parents and teachers, digital transparency of communication and an individual approach to each family. The system of interaction with families through the prism of modern digital technologies is analyzed: 78% of German preschool institutions use mobile applications for communication, electronic portfolios of children's development and systematized observations of teachers.

Forms of direct interaction with families are studied: structured individual consultations (6-8 meetings per year), thematic educational programs for parents, institutional participation through parent councils (96% of institutions), volunteer involvement of families (15-20 hours per year per family). The features of administrative support of partnership and the high level of openness of German preschool institutions (89% allow free visits) are revealed.

The scientific novelty lies in the systematic analysis of modern German practices of cooperation with parents based on factual data of the last decade and substantiation of ways of their adaptation to Ukrainian realities. The research results demonstrate the effectiveness of the German model of partnership interaction, confirmed by the studies of J. Hattie. The practical significance of the work lies in developing recommendations for implementing a partnership model of cooperation in Ukrainian early childhood education institutions through organizational, technological and regulatory changes.

Keywords: *cooperation with family, early childhood education, germany, parents, pedagogical family support, partnership interaction.*

Стаття надійшла до редакції 01.08.2025
Стаття прийнята до публікації 14.08.2025